

De onbekende historie van de moderne Olympische Spelen

De mythe van de rode bloedcel

Verbeteren erythropoëtine (epo) of bloeddoping de prestaties van wielrenners en andere duuratleten?

Bram Brouwer

352 pagina's, full colour
Paperback, 17 x 24 cm
ISBN 978-94-90951-17-7

€ 24,95

.....

Mythes in de sport 1

Over conditie, melkzuur en gezondheid

Wim Burgerhout

152 pagina's, full colour
Paperback, 14,5 x 21,5 cm
ISBN 978-94-90951-03-0

€ 19,95

Met name geschikt voor

Hbo-opleidingen in de sport en de (paramedische) gezondheidszorg en voor praktiserende (sport)fysiotherapeuten, docenten bewegingsonderwijs en duursporttrainers

De onbekende historie van de moderne Olympische Spelen

Hoe De Coubertin de geschiedenis
naar zijn hand zette

Bram Brouwer

2019
Uitgevers

© Bram Brouwer & 2010 Uitgevers, Rotterdam 2016

Opmaak binnenwerk: CO2 Premedia, Amersfoort

Ontwerp omslag: Studio Klaster, Rotterdam

Redactie: Janneke Wolters, Amsterdam

Druk: Ten Brink, Meppel

2010 Uitgevers ontwikkelt professionele en educatieve informatieproducten voor professionals en studenten in de gezondheidszorg en de sector sport, bewegen en gezondheid.

Postbus 84049 | 3009 CA Rotterdam | info@2010uitgevers.nl | www.2010uitgevers.nl

2010 Uitgevers is een multimedia uitgeverij. De meeste uitgaven zijn online verrijkt met beeld, geluid of aanvullende informatie, zie www.2010uitgevers.nl/uitgaven.

Aan de totstandkoming van deze uitgave is de uiterste zorg besteed. Voor informatie die nochtans onvolledig of onjuist is opgenomen, aanvaardden auteur(s), redactie en uitgever geen aansprakelijkheid. Voor eventuele verbeteringen van de opgenomen gegevens houden zij zich gaarne aanbevolen.

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of op enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever. Voor zover het maken van reprografische verveelvoudigingen uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikel 16 h Auteurswet 1912, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoedingen te voldoen aan de Stichting Reprorecht (Postbus 3051, 2130 KB -Hoofddorp, www.reprorecht.nl). Voor het overnemen van (een) gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16 Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot de Stichting PRO (Stichting Publicatie- en Reproductierechten Organisatie, Postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.stichting-pro.nl). Voor het overnemen van (een) gedeelte(n) van deze uitgave ten behoeve van commerciële doeleinden dient men zich te wenden tot de uitgever.

ISBN 978 94 90951 34 4

NUR 680, 480

Inhoud

- 1   Introductie   9**

- 2   De klassieke Olympische Spelen en het olympisch interbellum   13**
  - De klassieke Olympische Spelen   14
  - Het olympisch interbellum   16
  - Robert Dover's 'Olimpick Games' of Cotswold Games (1612-heden)   16
  - The Drehberg 'Olympische Spelen' (1776-1799, 1840-1842, 1989-2003)   27
  - De Münchener Oktoberfeesten   32
  - De Olympische Spelen van Ramloesa (1834, 1836)   38
  - The Liverpoolian Olympics (1862-1867)   40
  - Morpeth Olympic Games (1871-1958)   41

- 3   Olympische ontwikkelingen in het achttiende-eeuwse Griekenland   43**
  - Panagiotis Soutsos   44
  - Evangelos Zappas   47
  - Na Zappas' dood   53
  - Konstantinos Zappas   56

- 4   De achttiende-eeuwse Britse ontwikkelingen   61**
  - Much Wenlock   62
  - William Penny Brookes   64
  - Wenlock Olympian Games   66

Regionale en nationale Olympische Spelen 73

Internationale Olympische Spelen 79

5 De Coubertin en de 'eerste' Olympische Spelen 87

De pre-olympische Pierre de Coubertin 89

Dr. Brookes en De Coubertin 91

Van Brookes naar De Coubertin 94

Het Parijse Internationale Congres 96

De eerste Olympische Spelen van het IC 102

De Coubertin en het olympisch gedachtegoed 107

6 De samenhang der dingen en olympisch plagiaat 115

Sport, oorlog en politiek: samenhang en verschillen 116

Controverses 122

Olympisch plagiaat 124

Illustratieverantwoording 131

Literatuur 133

Noten 143

Belangrijkste afkortingen

AAA	Amateur Athletic Association
AAC	Amateur Athletic Club
DDR	Duitse Democratische Republiek
IC	Internationaal Comité (voorloper van het IOC)
IOC	Internationaal Olympisch Comité
MOG	Morpeth Olympic Games
NOA	National Olympian Association
SOG	Shropshire Olympics Games
USFSA	Union des Sociétés Françaises de Sport Athlétiques (Franse atletiekbond)
WARS	Wenlock Agricultural Reading Society
WOC	Wenlock Olympian Class
WOS	Wenlock Olympic Society

Bronverwijzingen

Om het tekstbeeld niet te veel te verstoren zijn binnen de alinea's alleen de belangrijkste bronverwijzingen opgenomen. De overige bronnen worden vermeld aan het einde van één of meer alinea's die een samenhangend geheel vormen. De nummers verwijzen naar de literatuurlijst achterin, die alfabetisch op achternaam van de eerste auteur is geordend.

Introductie

1

*De sleutel tot de wijsheid is voortdurend vragen te stellen,
want twijfel leidt tot vragen en vragen leiden tot de
waarheid.
(Pierre Abélard, ca. 1120)*

Vele lezers veronderstellen ongetwijfeld dat de Fransman Pierre de Frédy, Baron van Coubertin, beter bekend als baron Pierre de Coubertin, eind negentiende eeuw dé grondlegger van de moderne Olympische Spelen was. Deze visie wordt door het Internationaal Olympisch Comité (IOC) onderschreven. Een brochure uit 2012 van het Olympisch Museum in het Zwitserse Lausanne zegt bijvoorbeeld:

'It was Pierre de Coubertin of France who dreamt up this ambitious project, although others before him had tried in vain to revive these Games. Drawing inspiration from the ancient Olympic Games, he decided to create the modern Olympic Games. With this purpose, he founded the International Olympic Committee (IOC) in 1894 in Paris. The new committee set itself the objective of organising the first Olympic Games of modern times. The date of the first Games, 1896, marked the beginning of an extraordinary adventure that has now lasted for over a century!'^[30, p. 4]

Ook ik heb altijd gedacht dat Pierre de Coubertin al deze eer toekwam. Maar tijdens mijn onderzoek voor een boek over het leven

en de dood van de negentiende-eeuwse Welshe topwielrenner Arthur Valentijn Linton werd die overtuiging aan het wankelen gebracht. Dat leidde tot de vraag die in dit boek wordt beantwoord: is baron Pierre de Coubertin de (enige) bedenker en initiator van de moderne Olympische Spelen en daarmee de grondlegger van de huidige olympische beweging, zoals binnen die beweging en door vele anderen wordt verondersteld?

Onderzoek naar de initiatieven die tot de huidige olympische beweging hebben geleid geeft aan dat het niet De Coubertin, maar vrijwel zeker de Griekse dichter Panagiotis Soutsos was die in 1833 als eerste voorstelde de klassieke Olympische Spelen in Griekenland te laten herleven. Financiële steun van Evangelos Zappas, een rijke Roemeens/Griekse zakenman, maakte Soutsos' idee financieel mogelijk en dat leidde in 1859 tot de eerste moderne Olympische Spelen in Athene (de Zappas Olympische Spelen). Dit was 37 jaar vóór de eerste door het Internationaal Comité (IC) georganiseerde Olympische Spelen in de Griekse hoofdstad. Tot en met 1888 werden er vier Zappas-Spelen georganiseerd (1859, 1870, 1875 en 1888/1889), zodat de 1896 IC-Spelen niet de eerste maar de vijfde moderne Olympische Spelen in Athene waren.

Belangrijk in deze ontwikkelingen was ook de Britse arts William Penny Brookes die in 1850 in zijn woonplaats, het Engelse Much Wenlock, een directe voorloper van de moderne Olympische Spelen realiseerde: de Wenlock Olympian Games. Dat was negen jaar voor de eerste Zappas Olympische Spelen. De Britse arts heeft zich de rest van zijn leven ingezet om internationale Olympische Spelen van de grond te krijgen, bij voorkeur in de Griekse hoofdstad Athene. De Spelen moesten herleven waar ze ooit waren geëindigd, aldus Brookes.^[17; 109; 110] Toen De Coubertin 42 jaar later zijn plannen voor internationale Olympische Spelen aan de Union des Sociétés Françaises de Sport Athlétiques (USFSA; de Franse atletiekbond) presenteerde, bouwde hij voort op de ideeën en ervaringen die de ondertussen 81-jarige dr. Brookes, aan de Franse baron had over-

gedragen. Die overdracht vond plaats tijdens een bezoek dat De Coubertin in oktober 1890 aan Much Wenlock bracht. Speciaal voor dat bezoek had Brookes een extra editie van zijn Wenlock Olympian Games georganiseerd. De uitgewerkte plannen van De Coubertin leidden in 1894 tot de oprichting van het Internationaal Comité (IC), het latere IOC. Het IC schreef in 1896 de eerste Olympische Spelen in Athene uit.^[17] Volgens Young^[109] waren die Spelen zonder de voorafgaande processen die Soutsos circa zestig jaar eerder initieerde vrijwel onmogelijk geweest. Hetzelfde lijkt te gelden voor de Wenlock Olympian Games van de Engelse dr. Brookes.

Dit boek beschrijft de geschiedenis van vele olympische initiatieven, te beginnen bij Robert Dover in de vroege zeventiende eeuw. Daarnaast vertelt het de verhalen over Soutsos, Zappas, Brookes, De Coubertin, de Zappas-Games, de Wenlock Olympian Games, het ontstaan van het IC/IOC en de aanloop naar de eerste Olympische Spelen van het IC in Athene. Maar het boek vertelt ook het verhaal over de controverse tussen amateurisme en professionalisme en over de sociale strijd tussen de hogere versus lagere sociaal-maatschappelijke klassen die tot uitdrukking kwamen in de opvattingen over sport. Duidelijk wordt hoe beide twistpunten samenhangen en dat, met name in de hogere sociale klassen, werd verondersteld dat het onderscheid tussen de elite en de werkende klasse een natuurlijke oorsprong had.

Om het verhaal over de Olympische Spelen te completeren, kijken we in hoofdstuk 2 kort terug op de klassieke Griekse Spelen. Vervolgens beschouwen we in hetzelfde hoofdstuk hoe tijdens het 'olympisch interbellum' de olympische gedachte levend bleef, zowel via de literatuur als door lokale olympische festivals die sinds het begin van de zeventiende eeuw werden gehouden. Met het olympisch interbellum bedoel ik de periode tussen de klassieke en de moderne Olympische beweging van het IC. Daarna bespreken

we in hoofdstuk 3 hoe de negentiende-eeuwse Griekse dichter Panagiotis Soutsos in een gedicht opperde de oude Griekse Spelen te laten herleven en hoe dat tot de eerste moderne Atheense Olympische Spelen leidde én in 1890 tot een koninklijk besluit voor vierjaarlijkse Griekse Olympische Spelen, te beginnen in 1898. Hoofdstuk 4 beschrijft hoe en waarom dr. William Penny Brookes, al dan niet geïnspireerd door Soutsos, in 1850 zijn eerste Wenlock Olympian Games organiseerde. Die Spelen werden een jaarlijkse traditie, die tot de dag van vandaag voortduurt. In 2016 organiseerde Much Wenlock haar honderddertigste Wenlock Olympian Games.^[106] Daaropvolgend beschouwen we in hoofdstuk 5 hoe De Coubertin in 1890 zijn olympische ideeën in Much Wenlock opdeed en hoe dat tot het oprichten van het IC en tot de eerste Olympische Spelen van het IC in Athene leidde. Afsluitend beschrijf ik in hoofdstuk 6 mijn conclusies over de herleving van de moderne Spelen, inclusief de rol van alle hoofdrolspelers daarin. Het zal blijken dat de rol van De Coubertin in dat revitaliseringsproces belangrijk was, maar aanzienlijk kleiner dan hijzelf claimde. We zouden zijn werkwijze nu diefstal van intellectueel eigendom of kortweg plagiaat noemen. Verder beschouwen we de relatie tussen oorlog, politiek en sport, en beoordelen we de samenhang tussen de controverses amateurisme versus professionalisme en de hogere versus de lagere sociale klassen.